

**การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา
มัธยมศึกษาบุรีรัมย์**

**School Administration using the 4 Power Principles of School Administrators under the
Office of Buriram Secondary Education Service Area**

สมเจตน์ ยืนยง

Somjet Yuenyong

คณะศึกษาศาสตร์ วิทยาลัยนครราชสีมา

Faculty of Education, Nakhon Ratchasima College, Thailand

E-mail; somjet-yuenyong@hotmail.com, ORCID ID: <https://orcid.org/0000-0001-9487-577X>

Received 18/01/2023

Revised 21/01/2023

Accepted 03/02/2023

บทคัดย่อ

จากสภาพในปัจจุบัน สังคมมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดความเจริญทางด้านวัตถุอย่างมาก ความคิด ค่านิยม และสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป ทำให้การบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันการบริหารให้บรรลุผลสำเร็จได้นั้น จำเป็นต้องนำหลักธรรมมาประยุกต์ใช้ซึ่งก็คือหลักอิทธิบาท 4 เพื่อใช้ในการบริหารสถานศึกษาเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการทำงานของการบริหาร ดังนั้นการวิจัยเรื่อง การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ มีวัตถุประสงค์ (1) เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ (2) เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์ ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 344 คน เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัยเป็นแบบสอบถามเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษามีลักษณะเป็นแบบมาตราส่วนประมาณ สติที่ใช้วิเคราะห์ข้อมูล ได้แก่ ความถี่ ร้อยละ ค่าเฉลี่ย ส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐานและสถิติที่ใช้ในการทดสอบสมมติฐานได้แก่ t-test, F-test ผลการวิจัยพบว่า (1) การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมาก ทุกด้าน (2) การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน และขนาดของสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน

คำสำคัญ: การบริหาร; สถานศึกษา; หลักอิทธิบาท 4

Abstract

According to the current state of society, technological progress has resulted in material prosperity. Thoughts, values, and environments have changed, causing the school administration to adapt to keep pace. To succeed in the administration, it is necessary to apply the Dhamma principle, which is the 4 Power Principle (Idthibat 4), to be used in the administration of the school to achieve success in administrative work. Therefore, the research on school administration using the 4 Power Principal of school administrators under the Buriram Secondary Educational Service Area Office has objectives. (1) To study school administration using the 4 Power Principal of school administrators under the Buriram Secondary Educational Service Area Office. (2) To compare educational institute administration using the 4 Power Principle of educational institute administrators under the Buriram Secondary Educational Service Area Office classified by age, work experience, and size of institutes. The sample consisted of 344 school personnel under the Buriram Secondary Educational Service Area Office. The research tool was a questionnaire. The statistics used to analyze the data were frequency, percentage, mean, and standard deviation, and the statistics used to test the hypothesis were t-test, and F-test. The results showed that (1) The school administration using the 4 Power Principles of school administrators under the Buriram Secondary Educational Service Area Office overall was at a high level. School administrators were at a high level in all aspects. (2) The school administration using the 4 Power Principles of school administrators under the Buriram Secondary Educational Service Area Office classified by age, work experience, and overall size of the school was not different.

Keywords: Administration; School ; 4 Power Principle

บทนำ

ผลกระทบจากการเปลี่ยนแปลงทางสังคมในหลายๆด้านส่งผลกับการศึกษาที่ต้องปรับเปลี่ยนเพื่อให้ทันต่อการพัฒนาให้ดียิ่งขึ้น การบริหารจึงจำเป็นอย่างมากในการหาวิธีการป้องกันปัญหาที่จะเกิดขึ้น การบริหารเป็นเครื่องมือสำหรับการดำเนินกิจกรรมต่างๆที่ต้องอาศัยความสามารถ ความทักษะ ความชำนาญ ตลอดจนประสบการณ์ในวิชาชีพเพื่อปฏิบัติงานให้บรรลุวัตถุประสงค์ขององค์กรหรือหน่วยงานที่ตั้งไว้ให้เกิดประสิทธิภาพมากที่สุด การจัดการการศึกษาให้เกิดประสิทธิผลส่งผลกระทบต่อคุณภาพของนักเรียน ซึ่งเป็นหัวใจสำคัญของการจัดการศึกษา

[326]

Citation:

สมเจตน์ ยืนยง. (2566). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (1), 325-338.

Yuenyong, S., (2023). School Administration using the 4 Power Principles of School Administrators under the Office of Buriram Secondary Education Service Area. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (1), 325-338; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.22>

พระราชบัญญัติการศึกษาแห่งชาติ พ.ศ. 2542 แก้ไขเพิ่มเติม (ฉบับที่ 3) พ.ศ. 2553 ได้กำหนดความมุ่งหมายและหลักการจัดการศึกษาที่ต้องมุ่งเน้นคุณภาพและมาตรฐานการศึกษา และการประกันคุณภาพการศึกษา กำหนดให้มีระบบการประกันคุณภาพการศึกษาเพื่อพัฒนา คุณภาพและมาตรฐานการศึกษาทุกระดับ การประกันคุณภาพเป็นหน้าที่ของบุคลากรทุกคน ในสถานศึกษา ไม่ว่าจะเป็นผู้บริหารครูอาจารย์และบุคลากรอื่น ๆ ในสถานศึกษาโดยการ ดำเนินงานจะต้องให้ผู้เกี่ยวข้อง เช่น ผู้เรียน ชุมชน เขตพื้นที่การศึกษา หรือหน่วยงานที่กำกับดูแล เข้ามามีส่วนร่วมใน การกำหนดเป้าหมาย วางแผน ติดตามประเมินผล พัฒนา ปรับปรุง ช่วยกันคิด ช่วยกันทำ ช่วยกันผลักดันให้สถานศึกษา มีคุณภาพ เพื่อให้ผู้เรียนได้รับการศึกษาที่ดีมีคุณภาพ เป็นไปตามความต้องการของผู้ปกครอง สังคม และประเทศชาติ การจัดการศึกษามีความสำคัญต่อการพัฒนาคุณภาพผู้เรียนเพื่อบรรลุเป้าประสงค์ คือ เก่ง ดี มีสุข สถานศึกษาจึงต้องจัดการเรียน การสอนและจัดกิจกรรมที่จะส่งเสริม สนับสนุน และพัฒนาผู้เรียนโดยการบ่มเพาะ กล่อมเกลา ปลูกฝัง และปลูกจิตสำนึกให้ผู้เรียนเกิดความคิดตระหนักในบทบาทหน้าที่ความรับผิดชอบต่อตนเอง สังคม ชุมชน และสิ่งแวดล้อม มีทักษะชีวิตที่ดีเพื่อให้สามารถดำรงตนอยู่ในสังคมร่วมกับผู้อื่น ได้อย่างมีความสุข (สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ, 2552)

แนวทางในการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยาบท 4 ของสถานศึกษาควรส่งเสริมให้ครูผลิตสื่อการเรียนการสอนและควรจัดทำเอกสารเผยแพร่แหล่งการเรียนรู้แก่หน่วยงานที่จัดการศึกษาบริเวณใกล้เคียงควร ดำเนินการนิเทศงานวิชาการหลายรูปแบบ (หทัยพร พรหมเทศ, 2557) ผู้บริหารควรสร้างความพึงพอใจให้บุคลากรในการทำงาน มอบหมายงานให้ทำหน้าที่อย่างมีความสุขและมีความพอใจจึงจะทำให้ประสิทธิภาพของงานสำเร็จตามเป้าหมายทุกประการและควรศึกษาถึงความสามารถของบุคลากรในโรงเรียนว่ามีความถนัดเรื่องใดหรือชอบเรื่องใด ผู้บริหารควรส่งเสริมให้บุคลากรได้ทำงานในสิ่งที่ตนชอบจะทำให้เกิดความรักงาน เกิดความขยันหมั่นเพียรวิริยะอุตสาหะทุ่มเทในการทำงานอย่างมีประสิทธิภาพ ผู้บริหารจะต้องรู้จักประสานงานกับบุคลากรในองค์กรให้บุคลากรรู้จักการทำงานเป็นทีม มีการสอบถามความก้าวหน้าในการทำงาน รวมทั้งให้การช่วยเหลือสนับสนุนในการทำงานและบุคลากรมีความขยันหมั่นเพียรทำงานในสิ่งที่ได้รับมอบหมายตามคำสั่งจนสำเร็จลุล่วงด้วยดีและมีประสิทธิภาพ (พระจิตกร กิตติปัญญา (สินอินแก้ว), 2559)

จากสภาพในปัจจุบัน สังคมมีความเจริญก้าวหน้าทางเทคโนโลยี ทำให้เกิดความเจริญทางด้านวัตถุอย่างมาก ความคิด ค่านิยม และสภาพแวดล้อมเปลี่ยนไป ทำให้การบริหารสถานศึกษาจำเป็นต้องปรับตัวให้ทันการบริหารให้บรรลุผลสำเร็จได้นั้น มาจากปัญหาที่เกิดขึ้นมากมาย ขาดสติไม่สามารถควบคุมตัวเองได้ เช่น ปัญหาขาดจิตสำนึก ปัญหาอาชญากรรม ปัญหายาเสพติด ปัญหาการว่างงาน ปัญหาแหล่งเสื่อมโทรม เป็นต้น มีการเอารัดเอาเปรียบผู้อื่นจากสภาพการเปลี่ยนแปลงของสังคมที่กล่าวมาได้มีผลกระทบต่ระดับคุณธรรมจริยธรรมในประเทศไทย ทั้งยังขาดหลักยึดเหนี่ยวจิตใจ การดูแลเรื่องจิตจึงเป็นสิ่งสำคัญ หลักธรรมที่จะทำให้ประสบผลสำเร็จนั้น คือหลักอริยาบท 4 ในการบริหารสถานศึกษาเป็นการนำเอาหลักธรรมทางพระพุทธศาสนามาประยุกต์ใช้ในการบริหารเพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการทำงานของการบริหาร เพื่อมุ่งเน้นการ

พัฒนาสถานศึกษา พัฒนาบุคลากรในเขตพื้นที่การศึกษาให้มีศักยภาพในการศึกษาและได้รับความรู้ทักษะความสามารถในการเรียนรู้ การทำงานได้รับประสบการณ์ต่าง ๆ จากสิ่งแวดล้อมสังคม โดยเฉพาะ ผู้เรียนจะต้องได้รับความเอาใจใส่ดูแลจากครูอาจารย์ เพราะฉะนั้นผู้บริหาร ครูผู้สอนจำเป็นจะต้องมีศักยภาพพอที่จะมีแนวทางความต้องการ มีวัตถุประสงค์ หรือเป้าหมายในการบริหาร เพื่อให้ได้รับผลสำเร็จตามจุดประสงค์ที่ได้วางแผนไว้การทำงานหรือการบริหารงานเพื่อที่จะให้ประสบความสำเร็จได้นั้น ผู้บริหาร หรือครูผู้สอนควรยึดเอาหลักธรรมคืออิทธิบาท 4 มาใช้เพื่อให้เกิดผลสำเร็จในการทำงานหรือการบริหารในสถานศึกษาตามหลัก อิทธิบาท 4 คือ บาทฐานแห่งความสำเร็จเป็นหลักคุณธรรมที่ทำให้ประสบความสำเร็จตามจุดประสงค์ที่กำหนดไว้ในการบริหารสถานศึกษา การบริหารสถานศึกษาจะประสบความสำเร็จได้นั้น ต้องทำหน้าที่ตนให้สมบูรณ์ ครบทั้ง 4 ประการ ซึ่งประกอบด้วย ฉันทะ ความพอใจรักใคร่ ในสิ่งนั้น วิริยะ ความพากเพียรในสิ่ง นั้น จิตตะ ความเอาใจใส่ฝักใฝ่ในสิ่งนั้น และวิมังสา ความหมั่นสอดส่องในเหตุผลของสิ่งนั้น (พุทธทาสภิกขุ, 2557)

ผู้วิจัยมีความสนใจที่จะศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา ตลอดจนสามารถนำไปประยุกต์ใช้กับการบริหารสถานศึกษา ทั้งนี้เพื่อให้ได้แนวทางการบริหารสถานศึกษาโดยมีหลักอิทธิบาท 4 เป็นพื้นฐานอันจะเป็นประโยชน์ต่อผู้บริหาร สถานศึกษาและหน่วยงานที่เกี่ยวข้องกับสถานศึกษาในการนำไปประยุกต์ใช้เป็นลำดับต่อไป

วัตถุประสงค์การวิจัย

1. เพื่อศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์
2. เพื่อเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา

กรอบแนวคิดในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ผู้วิจัยมุ่งศึกษาการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ซึ่งสามารถนำมาเขียนเป็นกรอบแนวคิดได้ดังนี้

1. ตัวแปรอิสระ ได้แก่

1.1 อายุ จำแนกเป็น 2 กลุ่ม ประกอบด้วย

- 1) อายุต่ำกว่า 30 ปี
- 2) อายุ 30 ปีขึ้นไป

1.2 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน จำแนกเป็น 3 กลุ่ม ประกอบด้วย

[328]

1) ต่ำกว่า 10 ปี

2) 10 – 20 ปี

3) มากกว่า 20 ปี

1.3 ขนาดของสถานศึกษา จำแนกเป็น 4 กลุ่ม ประกอบด้วย

1) ขนาดเล็ก

2) ขนาดกลาง

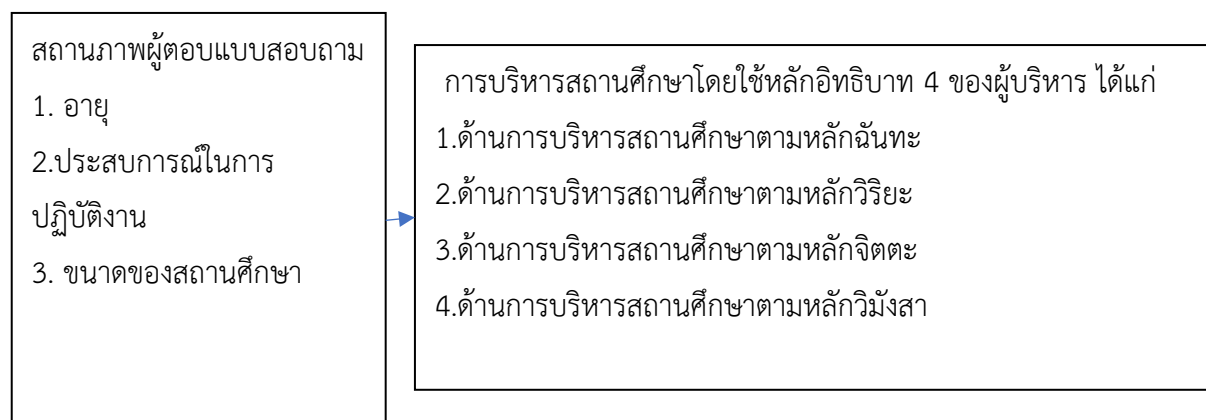
3) ขนาดใหญ่

4) ขนาดใหญ่พิเศษ

2. ตัวแปรตาม ได้แก่ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ได้แก่ ฉันทะ วิริยะ จิตตะ และวิมังสา

ตัวแปรอิสระ

ตัวแปรตาม

แผนภาพที่ 1 กรอบแนวคิดการวิจัย

ระเบียบวิธีการวิจัย

ประชากรและกลุ่มตัวอย่าง

1. ประชากร ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 3,291 คน (สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์, 2564)

2. กลุ่มตัวอย่าง ได้แก่ บุคลากรของโรงเรียน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำนวน 344 คน กำหนดกลุ่มตัวอย่างโดยใช้ตารางสำเร็จรูปของเครจซี่และมอร์แกน (Krejcie & Morgan, 1970) กำหนดกลุ่มตัวอย่างแต่ละกลุ่มโดยการเทียบสัดส่วนตามจำนวนประชากรทั้งหมด แล้วเลือกกลุ่มตัวอย่างโดยการสุ่มอย่างง่าย

เครื่องมือที่ใช้ในการวิจัย

การวิจัยครั้งนี้ ผู้วิจัยใช้เครื่องมือในการเก็บรวบรวมข้อมูลเป็นแบบสอบถามแบ่งออกเป็น 2 ตอน ประกอบด้วย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถาม เป็นแบบตรวจสอบรายการ (Check list) ได้แก่ อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา

ตอนที่ 2 แบบสอบถามความคิดเห็นของบุคลากรเกี่ยวกับการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ แบบมาตราส่วนประมาณค่า (Rating scale) ตามวิธีของลิเคิร์ต (Likert) มี 5 ระดับ

การวิเคราะห์ข้อมูล

ผู้วิจัยวิเคราะห์ข้อมูลโดยใช้โปรแกรมคอมพิวเตอร์สำเร็จรูป และทำการวิเคราะห์ข้อมูลตามขั้นตอน ดังนี้

1. วิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปของผู้ตอบแบบสอบถามเกี่ยวกับ อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษาของกลุ่มตัวอย่างที่ตอบแบบสอบถาม โดยหาค่าความถี่ (Frequency) และร้อยละ (Percentage)

2. วิเคราะห์ระดับ การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ทั้งโดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์ (บุญชม ศรีสะอาด, 2556) ดังนี้

ค่าเฉลี่ย 4.51 – 5.00 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากที่สุด

ค่าเฉลี่ย 3.51 – 4.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับมาก

ค่าเฉลี่ย 2.51 – 3.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับปานกลาง

ค่าเฉลี่ย 1.51 – 2.50 หมายถึง มีการปฏิบัติอยู่ในระดับน้อย

ค่าเฉลี่ย 1.00 – 1.50 หมายถึง มีการปฏิบัติในระดับน้อยที่สุด

3. วิเคราะห์เปรียบเทียบความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ จำแนกตามตัวแปรอิสระโดยใช้ t - test F-test (One Way ANOVA) (บุญชม ศรีสะอาด, 2556)

ผลการวิจัย

ตอนที่ 1 ข้อมูลทั่วไปเกี่ยวกับสถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม

ตารางที่ 1 แสดงจำนวนและร้อยละ สถานภาพของผู้ตอบแบบสอบถาม จำแนกตามอายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
1. อายุ		
อายุ ต่ำกว่า 30 ปี	154	44.77

รายการ	จำนวน	ร้อยละ
อายุ 30 ปีขึ้นไป	190	55.23
รวม	344	100.00
2. ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน		
ต่ำกว่า 10 ปี	103	29.94
10 – 20 ปี	155	45.06
มากกว่า 20 ปี	86	25.00
รวม	344	100.00
3. ขนาดของสถานศึกษา		
ขนาดเล็ก	45	13.08
ขนาดกลาง	149	43.31
ขนาดใหญ่	79	22.97
ขนาดใหญ่พิเศษ	71	20.64
รวม	344	100.00

จากตารางที่ 1 พบว่า ผู้ตอบแบบสอบถามส่วนใหญ่ มีอายุต่ำกว่า 30 ปีจำนวน 154 คน คิดเป็นร้อยละ 44.77 และมีอายุ 30 ปีขึ้นไป จำนวน 190 คน คิดเป็นร้อยละ 55.23 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน 10 – 20 ปี จำนวน 155 คน คิดเป็นร้อยละ 45.06 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานต่ำกว่า 10 ปี จำนวน 103 คน คิดเป็นร้อยละ 29.94 ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานมากกว่า 20 ปี จำนวน 86 คน คิดเป็นร้อยละ 25.00 ขนาดของสถานศึกษา พบว่า สังกัดสถานศึกษาขนาดกลาง จำนวน 149 คน คิดเป็นร้อยละ 43.31 ขนาดใหญ่ จำนวน 79 คน คิดเป็นร้อยละ 22.97 ขนาดใหญ่พิเศษ จำนวน 71 คน คิดเป็นร้อยละ 20.64 ขนาดเล็ก จำนวน 45 คน คิดเป็นร้อยละ 13.08

ตอนที่ 2 ผลการวิเคราะห์ระดับความคิดเห็นต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ทั้งโดยภาพรวมรายด้านและรายข้อ โดยหาค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) และส่วนเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) แล้วนำไปเปรียบเทียบกับเกณฑ์

ตารางที่ 2 แสดงค่าเฉลี่ย ($\bar{x}$) และค่าเบี่ยงเบนมาตรฐาน (S.D.) ของการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมและรายด้าน

การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4	ระดับการปฏิบัติ			
	$\bar{X}$	S.D.	แปลผล	อันดับ
1. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ	3.99	0.78	มาก	2
2. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ	4.01	0.77	มาก	1
3. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ	3.98	0.81	มาก	3
4. ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา	3.96	0.80	มาก	4
รวม	3.98	0.79	มาก	

จากตารางที่ 2 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก ($\bar{X} = 3.98$, S.D.= 0.79) เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ ($\bar{X} = 4.01$, S.D.= 0.77) รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ ($\bar{X} = 3.99$, S.D.= 0.78) ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ ($\bar{X} = 3.98$, S.D.= 0.81) สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา ($\bar{X} = 3.96$, S.D.= 0.79)

3. การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม อายุ ประสบการณ์ในการปฏิบัติงานและขนาดของสถานศึกษา

ตารางที่ 3 การเปรียบเทียบของการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ

การบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลัก อิทธิ บาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา	อายุต่ำกว่า 30 ปี		อายุ 30 ปีขึ้นไป		t	Sig.
	N=154		N=190			
	$\bar{X}$	S.D.	$\bar{X}$	S.D.		
ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ	4.01	0.66	4.07	0.52	-.837	0.503
ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ	4.05	0.53	4.02	0.56	-.159	0.782
ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ	3.95	0.51	4.06	0.48	-.961	0.436
ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา	3.98	0.72	4.12	0.53	-.723	0.050

[332]

Citation:

สมเจตน์ ยืนยง. (2566). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (1), 325-338.

Yuenyong, S., (2023). School Administration using the 4 Power Principles of School Administrators under the Office of Buriram Secondary Education Service Area. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (1), 325-338; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.22>

โดยรวม	4.00	0.61	4.07	0.54	-540	0.273

จากตารางที่ 3 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยภาพรวมของอายุ มีค่าเฉลี่ยความคิดเห็นโดยภาพรวม ของอายุ 30 ปีขึ้นไป ($\bar{x} = 4.07$) มีค่าเฉลี่ยมากกว่าอายุต่ำกว่า 30 ปี ($\bar{x} = 4.00$) และการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตามอายุ โดยภาพรวมไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 4 การเปรียบเทียบของการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

แหล่งความแปรปรวน		SS	Df	MS.	F	Sig.
ด้านการบริหารสถานศึกษา ตามหลักฉันทะ	ระหว่างกลุ่ม	0.374	3	0.187	0.965	0.382
	ภายในกลุ่ม	66.127	341	0.194		
	รวม	66.501	344			
ด้านการบริหารสถานศึกษา ตามหลักวิริยะ	ระหว่างกลุ่ม	0.281	3	0.14	0.717	0.489
	ภายในกลุ่ม	66.819	341	0.196		
	รวม	67.1	344			
ด้านการบริหารสถานศึกษา ตามหลักจิตตะ	ระหว่างกลุ่ม	0.456	3	0.228	1.489	0.227
	ภายในกลุ่ม	52.199	341	0.153		
	รวม	52.655	344			
ด้านการบริหารสถานศึกษา ตามหลักวิมังสา	ระหว่างกลุ่ม	3.81	3	1.905	7.722*	0.00
	ภายในกลุ่ม	74.48	341	0.218		
	รวม	78.29	344			
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	0.996	3	0.498	5.761*	0.001
	ภายในกลุ่ม	25.114	341	0.074		
	รวม	26.11	344			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 4 พบว่า การบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยภาพรวมแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

[333]

Citation:

สมเจตน์ ยืนยง. (2566). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (1), 325-338.

Yuenyong, S., (2023). School Administration using the 4 Power Principles of School Administrators under the Office of Buriram Secondary Education Service Area. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (1), 325-338; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.22>

ตารางที่ 5 การเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการบริหารสถานศึกษา โดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน

ประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน	$\bar{X}$	ต่ำกว่า 10 ปี	10 – 20 ปี	มากกว่า 20 ปี
		4.03	3.99	4.12
ต่ำกว่า 10 ปี	4.03	-	0.05	-0.08
10 – 20 ปี	3.99		-	-0.13*
มากกว่า 20 ปี	4.12			-

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 5 พบว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 – 20 ปี มีความคิดเห็นต่างกับบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงาน มากกว่า 20 ปี โดยบุคลากรที่มีประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน มากกว่า 20 ปี มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสูงกว่า บุคลากรที่มีประสบการณ์ในการทำงาน 10 – 20 ปี อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

ตารางที่ 6 การเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหาร สถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

แหล่งความแปรปรวน		SS	Df	MS.	F	Sig.
ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักฉันทะ	ระหว่างกลุ่ม	6.56	3	2.187	11.402*	0.000
	ภายในกลุ่ม	59.941	341	0.176		
	รวม	66.501	344			
ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิริยะ	ระหว่างกลุ่ม	4.131	3	1.377	6.424*	0.000
	ภายในกลุ่ม	62.968	341	0.185		
	รวม	67.1	344			
ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ	ระหว่างกลุ่ม	5.457	3	1.819	12.105*	0.000
	ภายในกลุ่ม	47.197	341	0.139		
	รวม	52.655	344			
ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา	ระหว่างกลุ่ม	9.107	3	3.036	13.915*	0.000
	ภายในกลุ่ม	69.183	341	0.203		
	รวม	78.29	344			

[334]

Citation:

สมเจตน์ ยืนยง. (2566). การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. วารสารสหวิทยาการวิจัยและวิชาการ, 3 (1), 325-338.

Yuenyong, S., (2023). School Administration using the 4 Power Principles of School Administrators under the Office of Buriram Secondary Education Service Area. Interdisciplinary Academic and Research Journal, 3 (1), 325-338; DOI: <https://doi.org/10.14456/iarj.2023.22>

แหล่งความแปรปรวน		SS	Df	MS.	F	Sig.
โดยรวม	ระหว่างกลุ่ม	5.539	3	1.846	24.515*	0.000
	ภายในกลุ่ม	20.571	341	0.061		
	รวม	26.11	344			

* มีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

จากตารางที่ 6 พบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม ขนาดของสถานศึกษา โดยรวมและรายด้านแตกต่างกัน อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05

ตารางที่ 7 ผลการเปรียบเทียบค่าเฉลี่ยเป็นรายคู่ของการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่ศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา

ขนาดโรงเรียน	$\bar{X}$	ขนาดเล็ก	ขนาดกลาง	ขนาดใหญ่	ขนาดใหญ่พิเศษ
		4.09	4.13	4.05	3.85
ขนาดเล็ก	4.09	-	-0.01	-0.02	0.31*
ขนาดกลาง	4.13		-	0.03	0.32*
ขนาดใหญ่	4.05			-	0.29*
ขนาดใหญ่พิเศษ	3.85				-

จากตารางที่ 7 พบว่า บุคลากรที่สังกัดสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีความคิดเห็นต่างกับบุคลากรที่สังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ โดยบุคลากรที่มีสังกัดสถานศึกษาขนาดเล็ก ขนาดกลาง ขนาดใหญ่ มีค่าเฉลี่ยของความคิดเห็นสูงกว่า บุคลากรที่มีสังกัดสถานศึกษาขนาดใหญ่พิเศษ อย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 นอกนั้นไม่แตกต่างกัน

อภิปรายผล

1. การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ ในภาพรวมอยู่ในระดับมาก อาจเนื่องมาจากผู้บริหารสถานศึกษามีความรู้ความเข้าใจในการนำหลักอิทธิบาท 4 เข้ามาบริหารสถานศึกษา สอดคล้องกับ พระอภินันท์ กนต์สีโล (สิงมาดา), สุนทร สายคา และเจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส (2561) ได้ศึกษาวิจัย เรื่อง การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิ

.....

บาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอนาดูน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2 ผลการวิจัยพบว่า 1. การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 โดยภาพรวมและรายด้านปฏิบัติอยู่ในระดับมาก โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุดคือ ด้านวิมังสา รองลงมาคือด้านจิตตะและ ด้านฉันทะตามลำดับ ส่วนด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุดคือด้านวิริยะ 2. ผลการวิเคราะห์เปรียบเทียบจำแนกตามข้อมูลส่วนบุคคล ของผู้ตอบแบบสอบถาม โดยภาพรวมและรายด้านไม่แตกต่างกัน 3. แนวทางการส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 มีข้อเสนอแนะให้นำหลักธรรมเกี่ยวกับหลักอิทธิบาท 4 บูรณาการเข้ากับทุกกิจกรรมภายในสถานศึกษา โดยการร่วมมือร่วมใจกันวางแผน เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพและประสิทธิผลในเชิงประจักษ์ สามารถพิสูจน์ผลสำเร็จเป็นรูปธรรม

2. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษาในสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตาม อายุ โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ มัณฑนา ปรียวนิตย์ (2553) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง “การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักอิทธิบาท 4 ของโรงเรียนสังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษานนทบุรี เขต1” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมากทุกด้านและเรียงตามลำดับจากมากไปหาน้อยตามค่าเฉลี่ยคือหลักการบริหารแบบวิมังสา(การทบทวนเพื่อปรับปรุง) หลักการบริหารแบบจิตตะ (การวัดและประเมินผล) หลักการบริหารแบบวิริยะ (การปฏิบัติตามแผน) และหลักการบริหารแบบฉันทะ (การวางแผน) ผลการเปรียบเทียบการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารและครูผู้สอน จำแนกตามเพศระดับการศึกษาและตำแหน่งในการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงปฏิเสธสมมติฐานที่ตั้งไว้ และจำแนกตามอายุ ประสิทธิภาพการปฏิบัติงานแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.05 จึงยอมรับสมมติฐานที่ตั้งไว้ ผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีอายุ 45 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นต่อการบริหารโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักอิทธิบาท 4 ด้านหลักการบริหารแบบฉันทะ (การวางแผน) มากกว่าผู้บริหาร และครูผู้สอนที่มีอายุ 30-45 ปี และผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานมากกว่า 25 ปีขึ้นไปมีความคิดเห็นมากกว่าผู้บริหารและครูผู้สอนที่มีประสิทธิภาพการปฏิบัติงานระหว่าง 10-25 ปี

3. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตามประสบการณ์ในการปฏิบัติงาน โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ พระพนมพร ชินวโส (อินทร์มาลา) (2557) ได้วิจัยเรื่อง “การบริหารสถานศึกษาตามหลัก อิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอโกสุมพิสัย สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา ประถมศึกษามหาสารคาม เขต 3” ผลการวิจัยพบว่า โดยภาพรวมและรายด้านมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน และเมื่อจำแนกตามประสบการณ์การทำงาน โดยภาพรวมมีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ที่ระดับ.01 เมื่อพิจารณาเป็นรายด้าน ด้านการใช้หลักฉันทะในการบริหาร สถานศึกษาและ

.....
ด้านการใช้หลักวิธียะในการบริหารสถานศึกษา มีการปฏิบัติแตกต่างกันอย่างมี นัยสำคัญทางสถิติที่ระดับ.01 ส่วนด้านอื่นมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

4. ผลการเปรียบเทียบการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอริยาบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ จำแนกตามขนาดของสถานศึกษา โดยรวมไม่แตกต่างกัน สอดคล้องกับงานวิจัยของ หทัยพร พรหมเทศ (2557) ซึ่งได้วิจัยเรื่อง “การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยาบท 4 ของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหาร ส่วนจังหวัดมหาสารคาม” ผลการวิจัยพบว่า การบริหารงานวิชาการตามหลักอริยาบท 4 ของสถานศึกษา สังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม โดยภาพรวมมีการปฏิบัติอยู่ในระดับมากเมื่อพิจารณาเป็นรายด้านด้านที่มีระดับปฏิบัติสูงสุด คือ ด้านการบริหาร งานวิชาการ ด้านการพัฒนาสื่อนวัตกรรมและเทคโนโลยีเพื่อการศึกษาตามหลักอริยาบท 4 รองลงมา คือ การบริหารงานด้านวิชาการด้านการพัฒนาหลักสูตรตามหลักอริยาบท 4 และการบริหารงานวิชาการด้านการประกันคุณภาพภายในตามหลักอริยาบท 4 และปฏิบัติต่ำสุด คือ ด้านการบริหารงานวิชาการด้านการแนะแนว การศึกษาตามหลักอริยาบท 4 ผลการเปรียบเทียบการบริหารงานวิชาการตามหลักอริยาบท 4 ของสถานศึกษาสังกัดองค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม จำแนกตามตำแหน่งหน้าที่ ประสิทธิภาพและขนาดสถานศึกษา โดยภาพรวมมีการปฏิบัติไม่แตกต่างกัน

ข้อเสนอแนะ

จากการศึกษาพบว่าการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอริยาบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์ โดยภาพรวมอยู่ในระดับมาก เมื่อพิจารณาเป็นรายด้านพบว่า การบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอริยาบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา อยู่ในระดับมากทุกด้าน โดยด้านที่มีค่าเฉลี่ยสูงสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิธียะ รองลงมา คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจรรยา ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักจิตตะ สำหรับด้านที่มีค่าเฉลี่ยต่ำสุด คือ ด้านการบริหารสถานศึกษาตามหลักวิมังสา ตามลำดับ ดังนั้นแนวทางในการนำผลการวิจัยไปใช้ประโยชน์ ดังนี้

1. ข้อเสนอแนะการนำผลการวิจัยไปใช้

1.1 การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรนำหลักอริยาบท 4 บูรณาการเข้ากับทุกกิจกรรมภายในสถานศึกษา โดยการร่วมมือวางแผนในการดำเนินงานทุกภาคส่วนในสถานศึกษา เพื่อให้เกิดประสิทธิภาพในการบริหารสถานศึกษา

1.2 การบริหารสถานศึกษา ผู้บริหารและผู้ที่เกี่ยวข้องควรมีการจัดทำโครงการและกิจกรรมรองรับ โดยเน้นการติดตามประเมินผลอย่างเป็นรูปธรรม

2. ข้อเสนอแนะในการวิจัยครั้งต่อไป

2.1 ควรศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอริยาบท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

2.2 การศึกษาการมีส่วนร่วมของครูต่อการบริหารสถานศึกษาโดยใช้หลักอิทธิบาท 4 ของผู้บริหารสถานศึกษา

เอกสารอ้างอิง

- บุญชม ศรีสะอาด. (2556). *การวิจัยเบื้องต้น*. พิมพ์ครั้งที่ 9. กรุงเทพฯ : สุวีริยาสาส์น
- พระจิตกร กิตติปัญโญ (สินอินแก้ว). (2559). *การส่งเสริมการบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอสครีธาตุ สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษาอุดรธานีเขต 2*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระพนมพร ชินวิโส (อินทร์มาลา). (2557). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 3*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- พระอภิรักษ์ กนตลีโล (สิงมาดา), สุนทร สายคา และเจ้าอธิการบุญช่วย โชติวิโส. (2561). *การบริหารสถานศึกษาตามหลักอิทธิบาท 4 ในสถานศึกษาขั้นพื้นฐาน อำเภอนาคู สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา มหาสารคาม เขต 2*. มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย วิทยาเขตขอนแก่น.
- พุทธทาสภิกขุ. (2557). *ศึกษาธรรมะอย่างถูกวิธี*. Retrieved on 10 January 2014 from : <http://www.buddhadasa.com/rightstudydham/itibath4.html>.
- มณฑนา ปรีวัฒนิตย์.(2553). “การบริหารโรงเรียนวิถีพุทธตามหลักอิทธิบาท 4 สังกัดสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษาประถมศึกษา นนทบุรี เขต 1”. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต สาขาวิชาการบริหารการศึกษา. บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย.
- สำนักงานเขตพื้นที่การศึกษามัธยมศึกษาบุรีรัมย์. (2564). *แผนปฏิบัติการประจำปีงบประมาณและข้อมูลสารสนเทศ*. บุรีรัมย์ : กลุ่มนโยบายและแผน, 2564.
- สำนักงานปลัดกระทรวงศึกษาธิการ. (2552). *นโยบายสถานศึกษา 3D เกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสถานศึกษา 3D และเกณฑ์มาตรฐานคุณภาพสำนักงานเขตพื้นที่การศึกษา 3D*. กรุงเทพฯ : อักษรไทย.
- หทัยพร พรหมเทศ. (2557). *การบริหารงานวิชาการตามหลักอิทธิบาท 4 ของสถานศึกษาสังกัด องค์การบริหารส่วนจังหวัดมหาสารคาม*. วิทยานิพนธ์พุทธศาสตรมหาบัณฑิต, (บัณฑิตวิทยาลัย: มหาวิทยาลัยมหาจุฬาลงกรณราชวิทยาลัย), หน้า 117-119.
- Krejcie, R. V. & Morgan, D. W. (1970). *Educational and psychological measurement. Determining Sample Size for Research Activities*. 30(3), 607-610.